

Cieľom je naučiť žiakov porozumieť jazyku symbolov, podnietiť ich, aby si všímali aj skryté významy predmetov a obrazov vo svojom okolí. Predstavuje aj základy práce s vizuálnou komunikáciou, funkcie symbolu a loga, ale aj poučuje o ich používaní či zneužívaní.

1 Symbol ako znak

Zamyslite sa nad funkciou symbolu, najlepšie cez každodenné znaky, ako sú napr. symbol recyklácie, označenie toaliet a pod. Žiaci si postupne uvedomia, čo symbol je a až potom dokážu vyhodnotiť jeho funkciu – **rýchle** a jednoznačné **sprostredkovanie významu**, posolstva. Pri striedaní spôsobu tvorenia „zbierky“ – kreslením, kolážou či popisom zistia, akú rôznu podobu a silu môžu symboly mať z hľadiska techniky prevedenia.

Pôvodné významy symbolov z výstavy

Dvojramenný kríž má pôvod v byzantskej symbolike, kde okrem pripomienky Kristovej smrti predstavoval aj jeho víťazstvo nad smrťou. Do nášho štátneho znaku sa dostal vďaka uhorskému panovníkovi Belovi III., ktorý mal ambíciu vytvoriť uhorsko-byzantskú personálnu úniu, a tak sa dvojkríž vyskytuje v erboch panovníckych a šľachtických rodov horného Uhorska už od 14. storočia. Ani trojvršie nášho znaku pôvodne nepredstavovalo Tatru, Matru a Fatru, ale odkazovalo na Golgotu – miesto ukrižovania Krista.

Svastika alebo kríž s ramenami ohnutými v rovnakom smere bola pomerne populárnym a najmä všeobecne rozšíreným symbolom už u väčšiny starovekých indoeurópskych národov. Vo väčšine prípadov predstavovala symbol šťastia a v obdobnom význame sa bežne používala ešte na začiatku 20. storočia. Z podobných dôvodov si ju do svojho znaku vybrali aj nacisti. Od čias druhej svetovej vojny je svastika v západoeurópskej kultúre spájaná s nacizmom, a preto je v mnohých krajinách aj zakázaná.

Orol alebo orlica bol pôvodne spájaný s rímskym bohom Jupiterom. Predstavuje moc, bdelosť a slobodu. Keďže Nemecko bolo predtým Svätou ríšou rímskou a už v ranom stredoveku chcelo nadviazať na rímsky odkaz, dostala sa orlica do panovníckeho erbu.

Dávidova hviezda alebo tiež židovská, šesťcípá hviezda (hexagram) zložená z dvoch prekrížených protilahlých trojuholníkov tiež pôvodne nebola spájaná s judaizmom. Ešte v ranom stredoveku to bol symbol ochrany proti démonom, a keďže podľa legendy bol tento znak namalovaný na štítoch vojakov kráľa Dávida, nosí dnes hviezda jeho meno. Pretože s Dávidom sa spája židovská nezávislosť, stal sa tento symbol stelesnením židovskej kultúry. Dodnes je súčasťou vlajky Izraela. Počas druhej svetovej vojny museli byť Dávidovou hviezdou označení všetci Židia.

2 Vývoj symbolu

Logo je špecifický symbol, ktorého význam nie je všeobecný, ale spája sa s niečím konkrétnym napr. firmou alebo produktom. Logo je symbol, podľa ktorého dokážete firmu alebo produkt identifikovať, tak ako rozpoznáte štát podľa štátnych symbolov. Logo Škody je zostavené zo štylizovaného zobrazenia okrídleného šípku, ktorý je symbolom rýchlosti. Zelenou logo odkazuje na aktuálne **ekologické problémy** a podsúva zdanie, že autá sú čímisi ekologickejšie.

3 Forma a význam

Štylizácia pri tvorbe loga alebo symbolu uľahčuje napríklad **prispôsobenie veľkosti loga** (v malom zobrazení napr. na vizitke alebo hlavičkovom papieri by detaily nevynikli) alebo prevedenie do iného materiálu.

Pre nacizmus boli typické **číselné sifry** 18 a 88, kde cifra označuje poradie písmena v abecede, písmená potom skratku mena Adolf Hitler alebo pozdravu Heil Hitler! Aj používanie týchto číselných kódov sa u nás považuje za prejavy extrémizmu.

So **symbolickým významom čísel** sa veľmi často stretávame v ľudovej slovesnosti a v rozprávkach. Číslo 3 a jeho násobky sa využívajú najmä pri stupňovaní (aj stupeň víťazov pozostáva z 3 častí). Čísla 3, 4, 7 a 12 odkazujú na pravidelné časové cykly, sú teda prirodzenou súčasťou života (detstvo, mladosť, staroba...) Pri tomto zadaní sa dajú využiť poznatky z matematiky, ale aj slovenského jazyka (ľudovej slovesnosti).

4 Posuny významu

Každé logo alebo znak by malo mať aj svoje „**zakázané**“ **verzie** – určujú nepovolené zmeny a zásahy, ktoré narušia pôvodný význam alebo funkciu znaku.

Zmenou farby sa môže zmeniť aj význam symbolu – aj farba má symbolický význam. Ďalšie prípadné zmeny – preškrtnutie, deformácia, vymazávanie...

5 Obrazná symbolika

Pre budovanie štátu bola určite zaujímavá symbolika materstva („matička vlasť“), starostlivosti o niečo práve narodené. Ale aj zdôraznenie vzťahu k slovenskému ľudu.

Žiaci by mali vytvoriť **logo pomocou štylizácie**, treba ich usmerniť, na čo klásť dôraz, aby nezabúdali na symboliku farieb, pripomenúť im, že postavy nemusia byť celé, záleží na tom, aký význam chcú sprostredkovať.